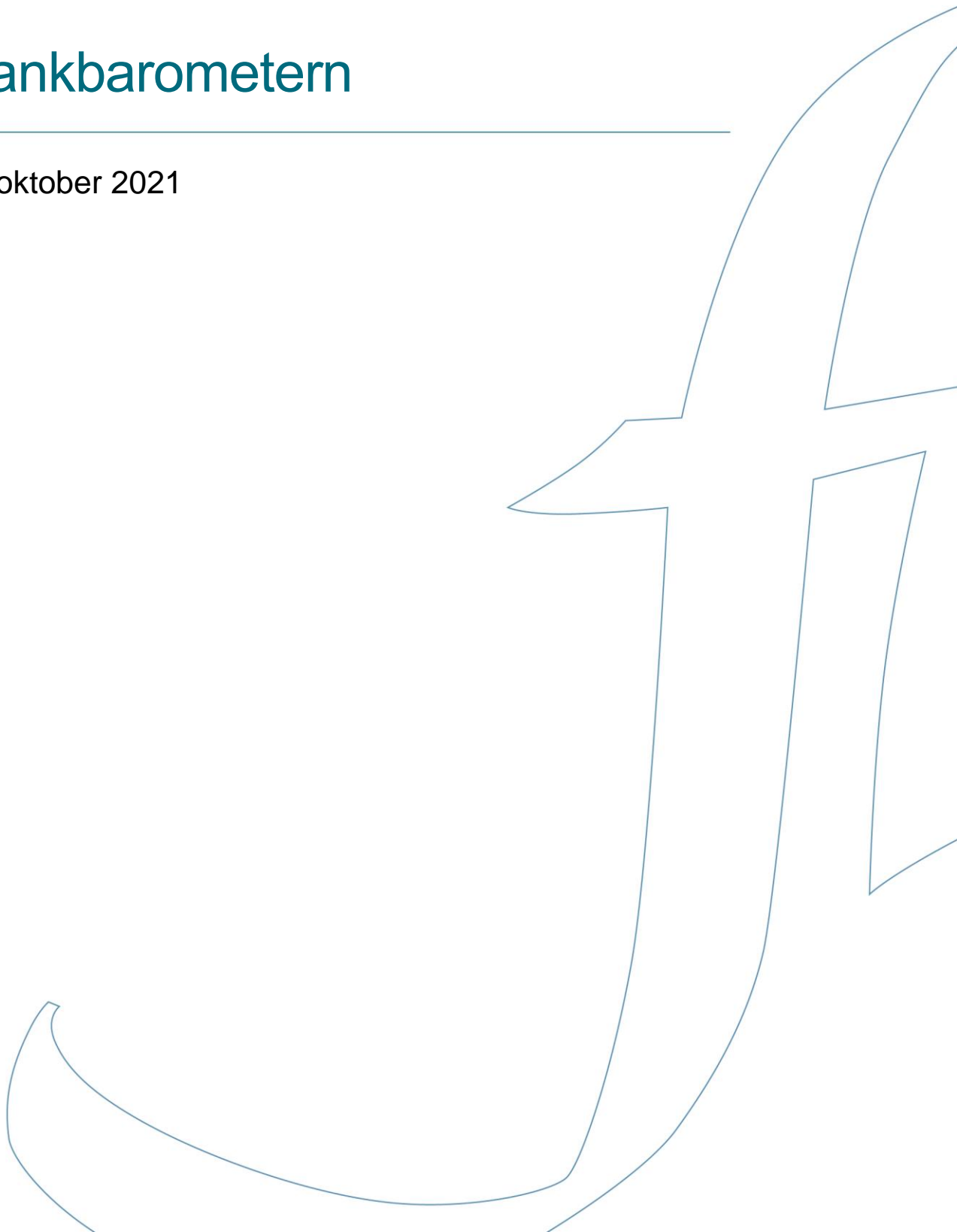

Bankbarometern

21 oktober 2021

Innehåll

Bankbarometern	1
Förord	3
Sammanfattning	4
Den svenska bankmarknaden	5
Fördelning av bankernas utlåning	5
Bankernas utlåning till allmänheten	7
Bankernas finansiering	10
Bankernas lönsamhet	12
Bolåneaktörer utanför banksektorn	15
Betaltjänstföretagens volymer	17
Storbankerna	19
Retailbanker	24
Sparbanker	27
Konsumtionskreditföretag	30
Värdepappersbanker	33
Leasingbolag	36
Bilaga 1 – Kategorisering av företag	39

Förord

Bankbarometern ger en övergripande bild av utvecklingen i det svenska banksystemet, utifrån läget vid det senaste halvårsskiftet.

I rapporten beskriver vi översiktligt utvecklingen för de cirka 150 banker, kreditmarknadsföretag, bostadskreditinstitut och betalningsinstitut som FI har tillsyn över. Vi utgår ifrån företagens balans- och resultaträkningar, och fokuserar på det senaste halvåret. Tillväxttakterna är inte justerade för valutakursförändringar. Rapporten har inte som syfte att bedöma stabiliteten i det svenska banksystemet som vi i stället gör i Finansinspektionens stabilitetsrapport. Bankbarometern ges ut en gång i halvåret.

Barometern beskriver det svenska banksystemet men omfattar även de tre storbankernas verksamhet utanför Sverige. Utländska bankers verksamhet i Sverige ingår i avsnittet ”Den svenska bankmarknaden” men alltså inte i övriga delar.

Vi utgår från svenska bankers konsoliderade situation i de fall en sådan finns. De enskilda dotterbolagen till svenska banker och kreditmarknadsföretag som står under FI:s tillsyn och som ingår i en konsoliderad situation särredovisas därmed inte utan ingår i den konsoliderade situationen. I de fall en konsoliderad situation inte finns, så utgår bankbarometern från den juridiska personen. Bostadskreditinstitutens och betalningsinstitutens verksamhet beskrivs i avsnittet ”Den svenska bankmarknaden”.

I den här rapporten benämns banker och kreditmarknadsföretag i huvudsak med samlingsnamnet ”banker”. Skillnaden mellan en bank och ett kreditmarknadsföretag är att i en bank ingår betalningsförmedling via generella betalningssystem, exempelvis RIX och Bankgirot.

Informationen som ligger till grund för barometern är framför allt den löpande inrapportering som svenska finansiella företag är skyldiga att göra till FI. Utöver de 150 svenska företag som FI har fullständig tillsyn över finns det ett 30-tal svenska filialer till utländska banker som driver verksamhet i Sverige.

De uppgifter som företagen rapporterar in till FI, och därmed vissa nyckeltal och volymer, skiljer sig något från SCB:s finansmarknadsstatistik till följd av något olika definitioner och skillnader i vilka institut som ingår i underlaget.

Sammanfattning

De svenska bankernas lönsamhet fortsatte att stiga under det första halvåret 2021. Lönsamheten är dock något lägre än innan pandemin. Provisionsnettot har varit en drivande faktor i den positiva utvecklingen.

Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 steg svenska bankers totala utlåning till allmänheten med 2,9 procent, från 7 390 till 7603 miljarder kronor. Det är en lägre tillväxt än den som observerades för samma period innan pandemin. Av den totala ökningen var det bostadsutlåningen som var drivande. Den ökade från 3 404 till 3 603 miljarder kronor under perioden.

Utlåningen till allmänheten i Sverige ökade under perioden från 6 798 till 7 065 miljarder kronor. Det motsvarar en årlig procentuell ökning på 3,9 procent, vilket är en lägre tillväxt än den som observerades innan pandemin. Även här var det framför allt bostadsutlåningen som växte. Under perioden ökade den från 3 540 till 3 759 miljarder kronor. Även konsumtionskrediterna ökade samtidigt från 252 till 268 miljarder kronor. Det är en ökning motsvarande 6,3 procent.

Storbankernas marknadsandelar på den svenska bolånemarknaden har minskat från 65,7 procent i början av 2011 till 58,8 procent idag, vilket innebär en genomsnittlig nedgång på ungefär 0,1 till 0,2 procentenheter per kvartal. Under samma period har retailbankernas marknadsandelar vuxit ifrån 12,7 till 18,2 procent. Under 2011 stod konsumentkreditbolagen för 10 procent av konsumentkrediter slutet av andra kvartalet 2021 hade deras marknadsandel nått 34 procent.

Kostnaderna för marknadsupplåningen sjönk påtagligt under pandemin till följd av Riksbankens stödköp. Samtidigt har andelen marknadsupplåning minskat under samma period. En förklaring till det är att inlåningen från både hushåll och företag har ökat snabbt i förhållande till bankernas utlåning, vilket har minskat bankernas behov av marknadsfinansiering. I början av pandemin gick bankernas marknadsupplåning till 54,4 procent av den totala finansieringen för att sedan sjunka 50,3 procent under andra kvartalet 2021.

Under det första halvåret 2021 fortsatte lönsamheten för bankerna att förbättras på den svenska bankmarknaden. Lönsamheten var dock något lägre än innan pandemin. Provisionsnettot har varit en drivande faktor i den positiva utvecklingen. Även värdepappersbankerna fortsätter att öka sin lönsamhet främst tack vare av ett inflöde av både kunder och ett ökat sparande. Avkastningen på eget kapital steg kraftigt under pandemin och uppgick till 52 procent i slutet av andra kvartalet 2021. Det är 22 procentenheter högre än andra kvartalet 2020 och 30 procentenheter högre än andra kvartalet 2019.

Den svenska bankmarknaden

Under det första halvåret 2021 fortsatte lönsamheten på den svenska bankmarknaden att stiga men den är fortfarande något lägre än innan pandemin. Den totala utlåningen till allmänheten i Sverige ökade under perioden.

Så fördelas bankernas utlåning

De svenska bankerna lånar i huvudsak ut till hushåll och företag i Sverige. Under de senaste åren har andelen utestående lån minskat bland storbankerna. Det beror bland annat på ökad konkurrens från mindre banker. I början av 2011 stod de tre svenska storbankerna för 59 procent av utlåningen till allmänheten i Sverige.¹ Under andra kvartalet 2021 hade denna andel sjunkit till 55 procent (se diagram 1). Förändringen har varit gradvis genom åren.

Retailbankerna har framförallt tagit marknadsandelar inom bolånemarknaden.² De har gått från att utgöra 12,7 procent av bostadsutlåningen i Sverige i början av 2011 till 18,2 procent vid slutet av andra halvåret 2021. Under samma period har storbankernas marknadsandelar på bolånemarknaden minskat från 65,7 till 58,8 procent.

Konsumentkreditbolagen har stärkt sin marknadsposition inom konsumtionskrediter sedan 2011. I början av 2011 uppgick deras marknadsandelar till 10 procent och i slutet av andra kvartalet uppgick deras marknadsandel till 34 procent av konsumtionskrediterna i Sverige.

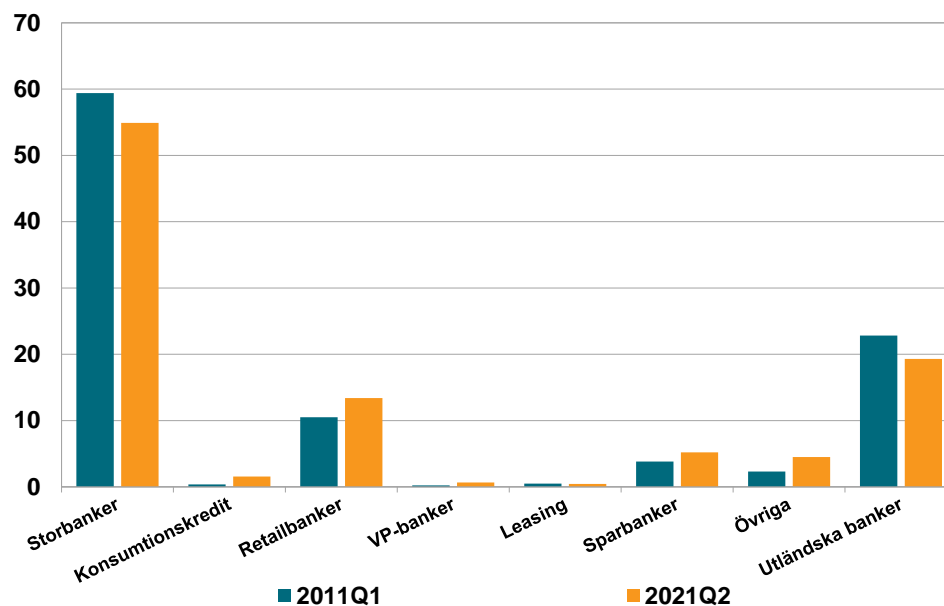
Till skillnad från de allra flesta andra svenska banker har de tre svenska storbankerna även en omfattande verksamhet utanför Sverige. Deras totala utlåning till allmänheten, inklusive utlåning utanför Sverige, stod för 73 procent av den totala utlåningen under andra halvåret 2021 för samtliga svenska banker (se diagram 2).

¹ Utlåning till allmänheten i Sverige inkluderar utländska filialer och dotterbolag av banker.

² För en beskrivning av företagen i de olika kategorierna, se bilaga 1, sidan 36.

1. Utlåning till Allmänheten i Sverige

Procent

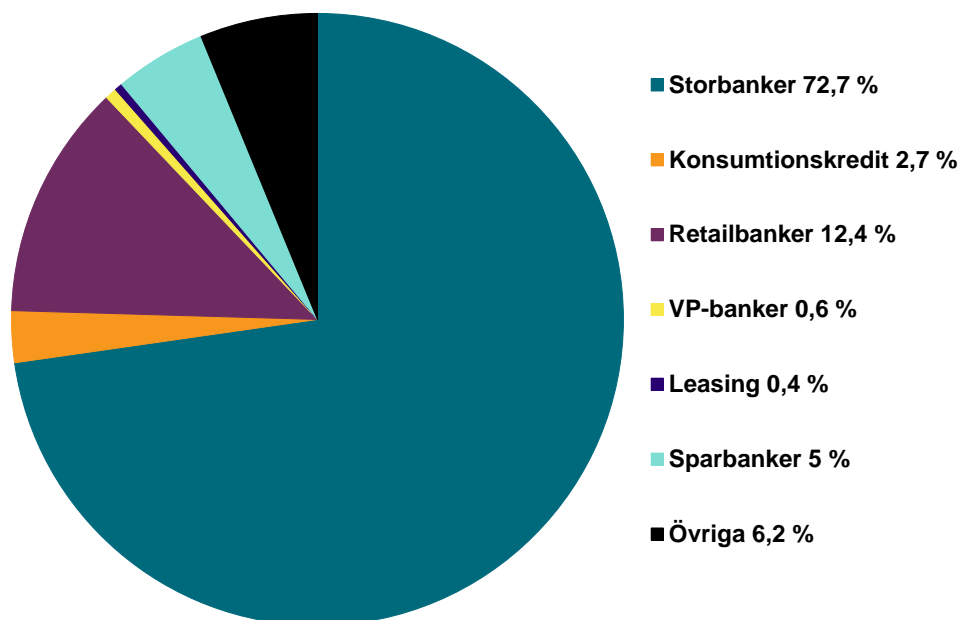

Källa: SCB.

Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag.

2. Svenska bankers totala utlåning fördelat över banker

Procent

Källa: SCB och FI.

Anm. Avser total utlåning till allmänheten, även utanför Sverige. Data för kvartal 2 2021.

Bankernas utlåning till allmänheten

Utlåningen till allmänheten består av lån till hushåll och icke-finansiella företag.³ Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 växte bankernas totala utlåning till allmänheten med 2,9 procent, från 7 390 till 7 603 miljarder kronor (se diagram 3). Det är en lägre tillväxt än perioderna innan pandemin. Ökningen inträffade under första halvåret av 2021.

Den totala utlåningen till bostäder ökade från 3 404 till 3 603 miljarder kronor under samma period. Det är en ökning med 5,8 procent, vilket är i linje med tidigare år. Innan pandemin var den årliga procentuella förändringen mellan 5 till 8 procent. Under pandemin har företagsutlåningen haft en negativ utveckling och minskat. Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 minskade företagsutlåningen från 3 214 till 3 182 miljarder kronor. Det är en minskning med 1 procent. Minskningen i företagsutlåningen inträffade i slutet av 2020 och har sedan dess ökat något.

Från andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 växte bankernas utlåning i Sverige med 3,9 procent, från 6 798 till 7 065 miljarder kronor. Det är en lägre årlig procentuell förändring än innan pandemin då tillväxten var mellan 6 till 8 procent. Under samma period växte de utländska bankernas utlåning i Sverige från 1 323 till 1 364 miljarder kronor. Det är en ökning med 3,1 procent, vilket är lägre än tidigare tillväxt. De utländska bankernas andel av utlåningen till allmänheten står för 19,3 procent. Under samma period uppgick bankernas utlåning till hushåll till 53 procent av bankernas totala utlåning till allmänheten i Sverige. Bolån utgör den största andelen och stod för 3 759 miljarder kronor av den totala utlåningen till allmänheten i Sverige (se diagram 5). Från andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 ökade bankernas bostadsutlåning med 6,2 procent, vilket är i linje med tidigare år.

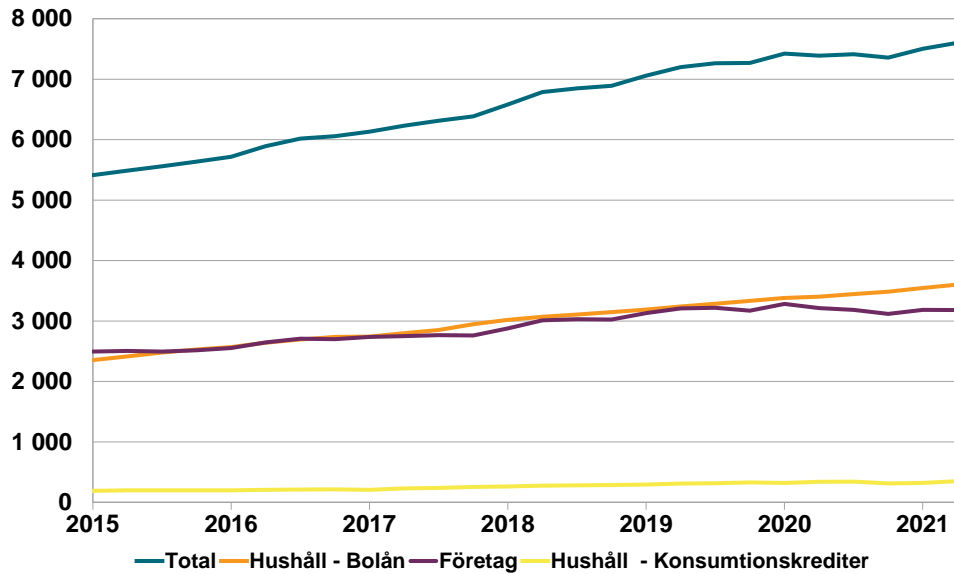
Konsumtionslånen har historiskt uppvisat en relativt hög årlig procentuell tillväxt och även en relativt hög volatilitet. Under pandemin har konsumtionslånen ökat i en allt långsammare takt och fortsatt uppvisat en hög volatilitet (se diagram 4). Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 växte bankernas konsumtionslån från 253 till 268 miljarder kronor. Det är en ökning på 6,2 procent, vilket är en lägre tillväxt än innan pandemin.

Mellan andra kvartalet 2020 och andra kvartalet 2021 var utlåningen till icke-finansiella i princip oförändrad. Vid utgången av andra kvartalet uppgick den till 2510 miljarder kronor. Innan pandemin var tillväxten på ungefär 5 procent.

³ Icke-finansiella företag inkluderar även offentlig sektor.

3. Svenska bankers totala utlåning till allmänheten

Miljarder kronor

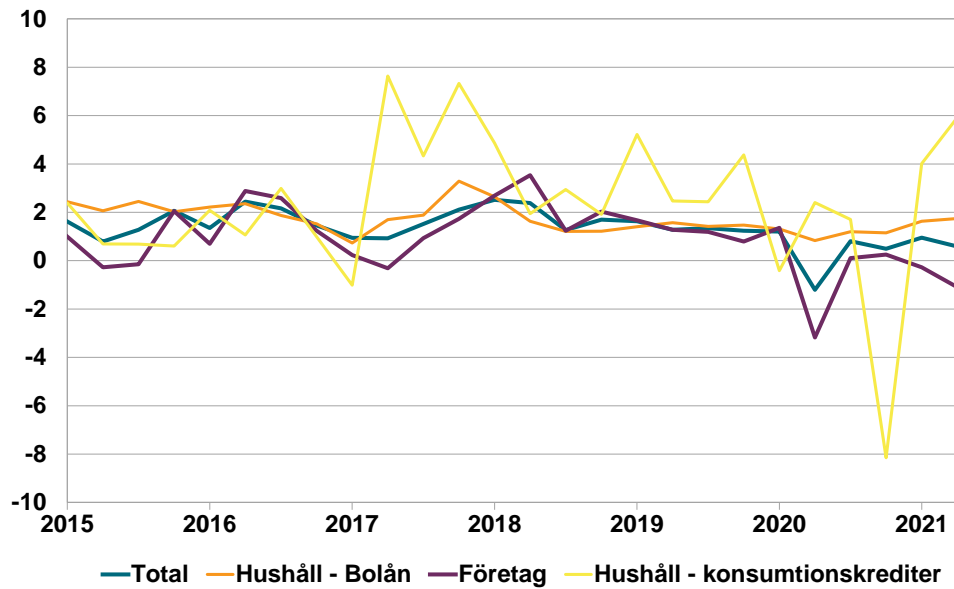

Källa: FI och SCB.

Anm. Avser total global utlåning till allmänheten.

4. Säsongsjusterad kvartalsförändring

Procent

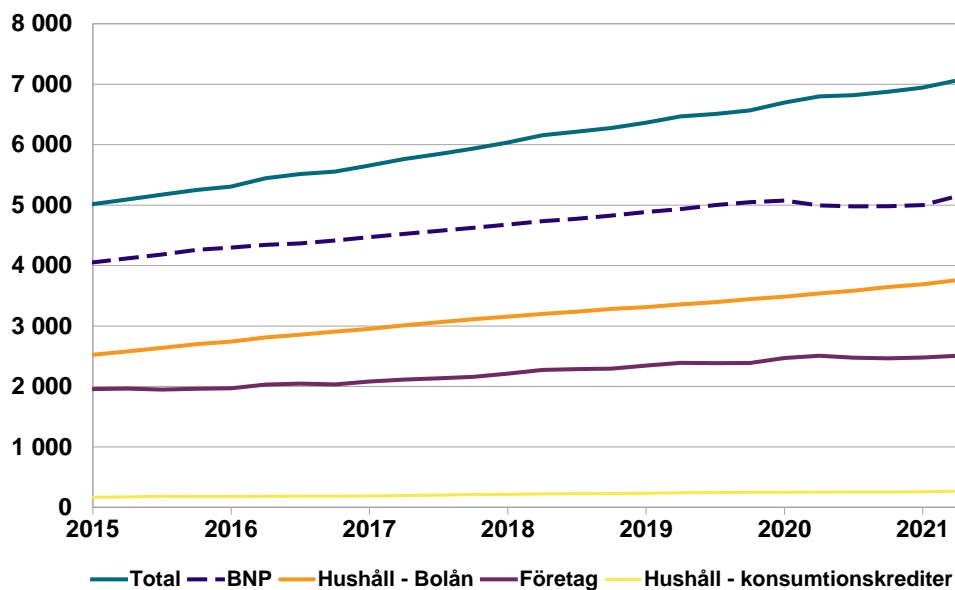

Källa: FI och SCB.

Anm. Avser total global utlåning till allmänheten. Kvartalsförändringen är säsongsjusterad med ARMA.

5. Utlåning till allmänheten i Sverige

Miljarder kronor

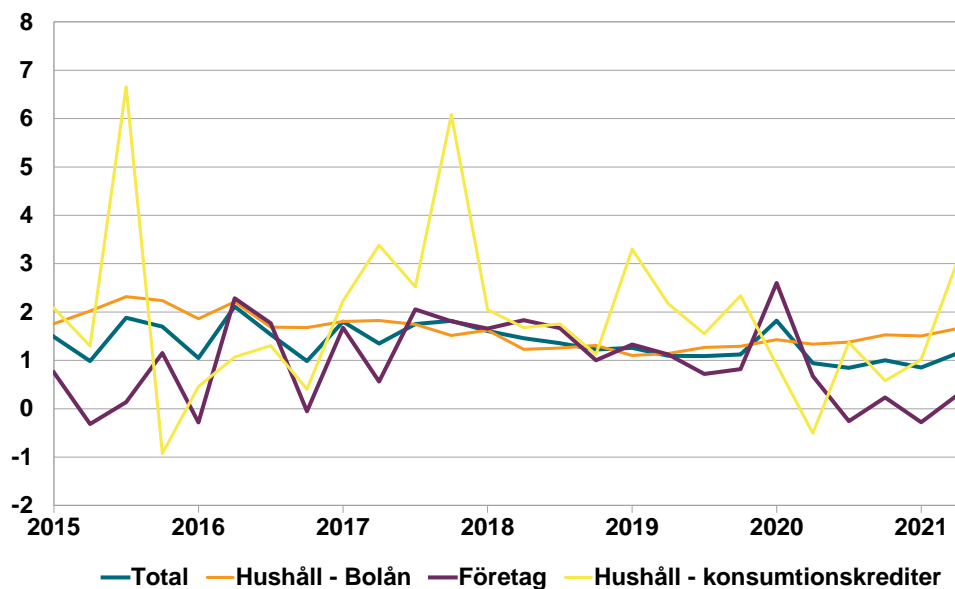

Källa: SCB.

Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag.

6. Säsongsjusterad kvartalsförändring

Procent

Källa: SCB.

Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag. Kvartalsförändringen är säsongsjusterad med ARMA.

Bankernas finansiering

Bankernas utlåning finansieras dels av marknadsupplåning i form av säkerställda och icke-säkerställda obligationer, dels av inlåning från allmänheten. Vid utgången av andra kvartalet 2021 uppgick de svenska bankernas totala finansiering till 9 201 miljarder kronor, varav marknadsupplåningen och inlåningen från allmänheten stod för ungefär hälften vardera (se diagram 7).

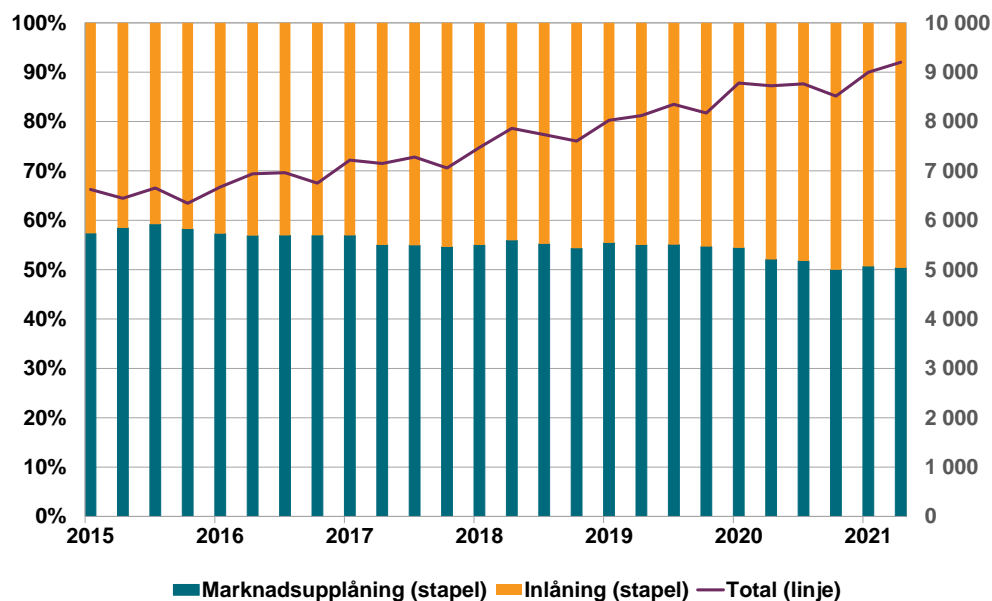
Kostnaderna för marknadsupplåningen har sjunkit påtagligt under pandemin och riskpremierna för säkerställda obligationer är betydligt lägre än före krisen, vilket i hög grad är en följd av Riksbankens stödköp. Samtidigt har andelen marknadsfinansiering sjunkit från att utgöra 54,7 procent av den totala finansieringen i slutet av 2019 till att utgöra 50,3 procent vid utgången av första halvåret 2021. En förklaring till det är att bankernas inlåning från allmänheten har ökat under pandemin, vilket bland annat är en följd av Riksbankens penningpolitiska åtgärder. Detta har minskat bankernas behov av marknadsfinansiering. Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 steg inlåningen från allmänheten från 4 182 till 4 568 miljarder kronor. Det är en ökning på 9,2 procent. Inlåningen ökade främst i början av året. Inlåningen har även ökat i andra EU-länder under pandemin och uppgick till 68,7 procent av den totala finansieringen i slutet av 2019 till 73,2 procent i slutet av 2020.⁴

Marknadsfinansiering utgör fortsatt en hög andel av de svenska bankernas finansiering jämfört med snittet hos banker i andra EU-länder. Under det senaste året har marknadsupplåningen ökat igen från 4 541 till 4 633 miljarder. Det motsvarar en ökning på 2 procent.

⁴ För mer information se: "Funding Plans Report" av EBA:
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1018944/2021%20Report%20on%20Funding%20Plans_corrigendum.pdf

7. Bankernas finansiering i form av inlåning och marknadsupplåning

Andel (vänster axel), Miljarder kronor (höger axel)

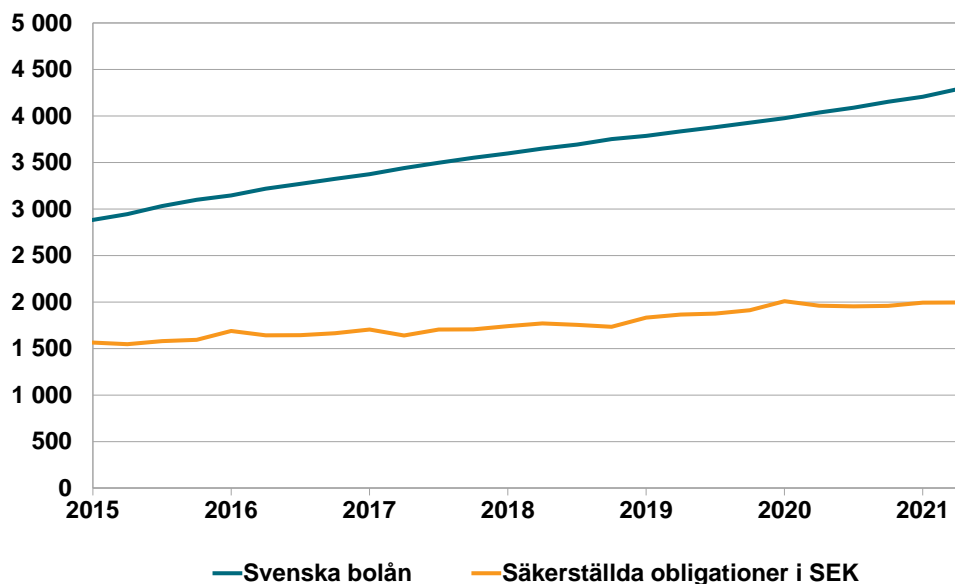

Källa: FI.

Anm. Enbart svenska banker på gruppnivå.

8. Utestående volymer av säkerställda obligationer emitterade i svenska kronor och svenska bolån

Miljarder kronor

Källa: FI och SCB.

Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag.

Bankernas lönsamhet

Bankernas avkastning på eget kapital har under de senaste åren varit god och högre jämfört med snittet av europeiska banker. Under den inledande fasen av pandemin minskade dock lönsamheten. Den lägre lönsamheten berodde främst på högre reserveringar för kreditförlust med anledning av de effekter som pandemin förväntades orsaka. Under andra halvåret 2020 började bankernas lönsamhet dock att återhämtas och det har fortsatt under 2021. Avkastningen på eget kapital uppgick i slutet av andra kvartalet i genomsnitt till 11 procent, vilket är nästan samma nivå som innan pandemin (se diagram 9). Den stärkta lönsamheten under första halvåret 2021 beror bland annat på högre provisionsnetton. Bankernas kostnader i förhållande till intäkterna (K/I-kvot) var 49 procent i slutet av andra kvartalet 2021. Det är 4 procentenheter lägre än i slutet av 2020 (se diagram 10).

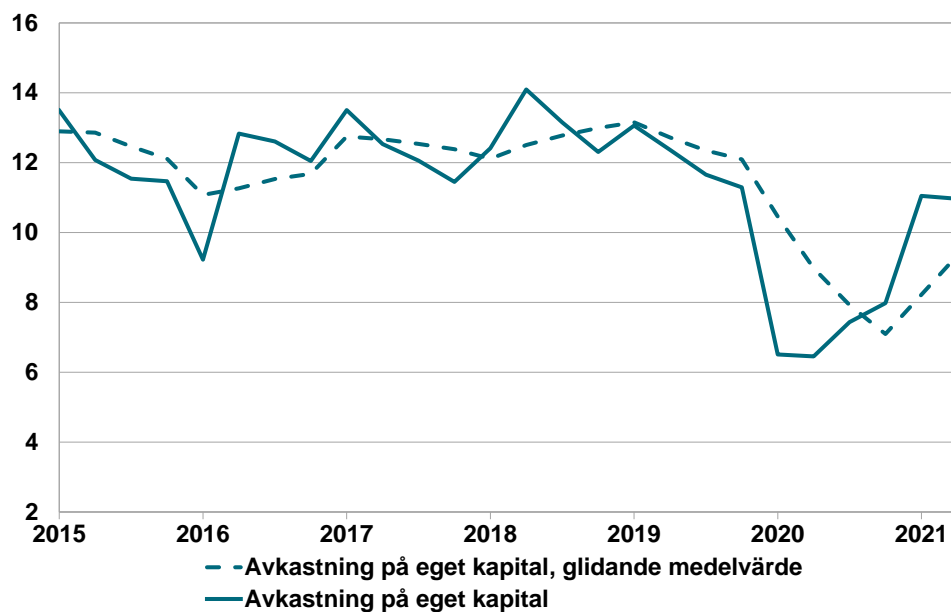
Ett mått på kreditkvaliteten, och därmed en indikation på framtida kreditförluster, är storleken på bankernas problemlån. Andelen problemlån i relation till den totala utlåningen ökade i början av pandemin, men har sedan dess minskat i takt med den ekonomiska återhämtningen. I slutet av första halvåret av 2021 uppgick andelen problemlån till 1,15 procent av bankernas totala utlåning. Det är 0,05 procentenheter lägre jämfört med slutet av 2020 (se diagram 11).

För majoriteten av de svenska bankerna är räntenettet den viktigaste intäktskällan. I slutet av andra kvartalet 2021 uppgick räntenettomarginalen till 1,46 procent (se diagram 10).⁵ Räntenettomarginalen har minskat med 0,03 procentenheter sedan slutet av 2020. Men den är fortfarande något högre än innan pandemin. Den högre osäkerheten om kunders kreditvärdighet kan vara en bidragande faktor till att marginalen steg under pandemin. Men den högre räntenettomarginalen kan också förklaras av andra faktorer som till exempel förändrad konkurrens.

⁵ Räntenettomarginalen har beräknats som räntenettet i relation till den totala utlåningen till allmänheten.

9. Genomsnittlig avkastning på eget kapital

Procent

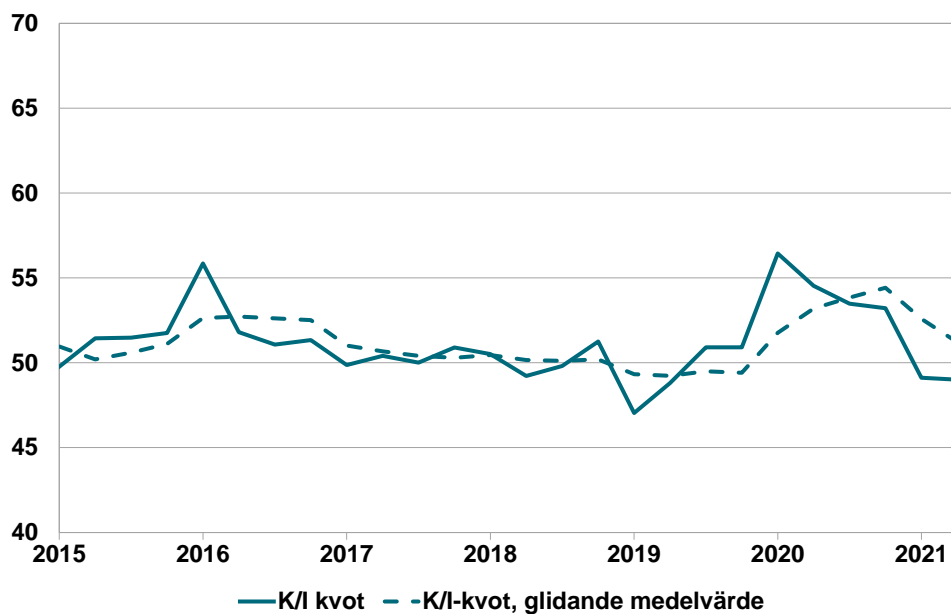

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Glidande medelvärde avser medelvärde de fyra senaste kvartalen.

10. Genomsnittlig K/I-kvot

Procent

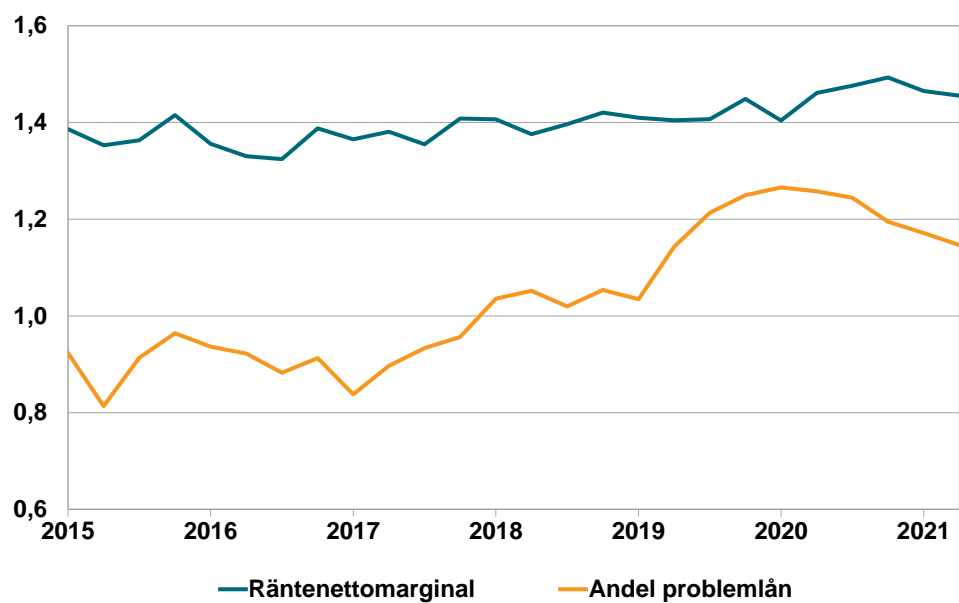

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Glidande medelvärde avser medelvärdet för de fyra senaste kvartalen.

11. Genomsnittlig räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Bolåneaktörer utanför banksektorn

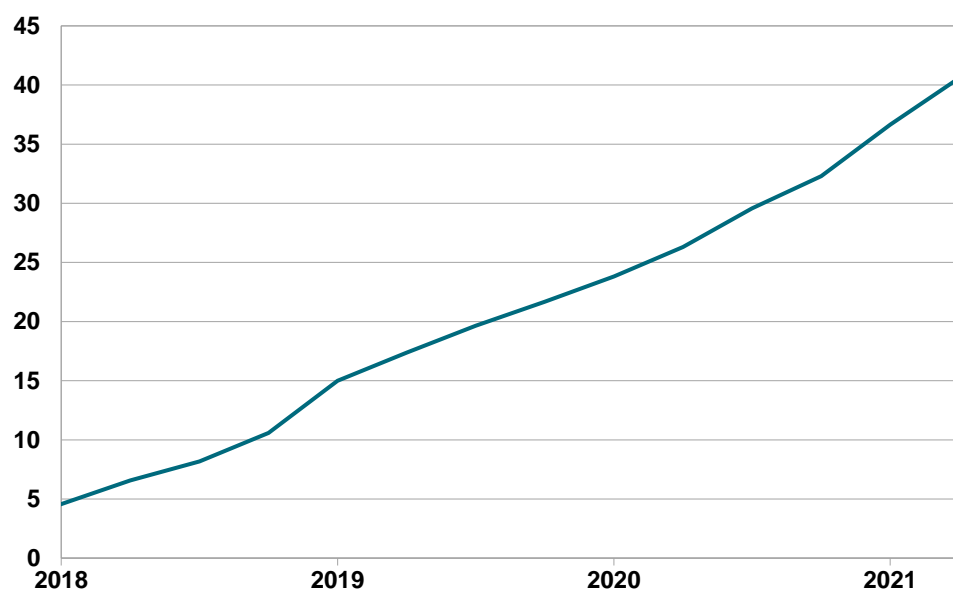
Under de senaste åren har kreditgivare utanför den traditionella banksektorn etablerat sig på den svenska bolånemarknaden. Dessa aktörer finansierar inte bolån med inlåning och behöver därför inte tillstånd som bank eller kreditmarknadsbolag.

De nya bolåneaktörerna har olika affärsmodeller, men förenas av att de ofta överför bolånen till ett närliggande företag som i sin tur överför kreditrisken till institutionella investerare. Aktörerna står dock endast för en liten del, motsvarande cirka 1 procent av den totala bolånestocken i Sverige. Deras utlåning växer dock med snabb takt. Från andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 ökade aktörernas utlåning från 26 till 41 miljarder. Det är en ökning med 54 procent (se diagram 12) som också motsvarar 6 procent av ökningen i den totala bolånestocken under perioden.

Hittills har samtliga aktörer med påbörjad verksamhet valt att rikta in sig på kunder med en låg kreditrisk, som oftast har en lägre belåningsgrad än genomsnittet för nya bolånekunder i Sverige.

12. De nya bolåneaktörernas totala utlåningsvolym

Miljarder kronor

Källa: FI.

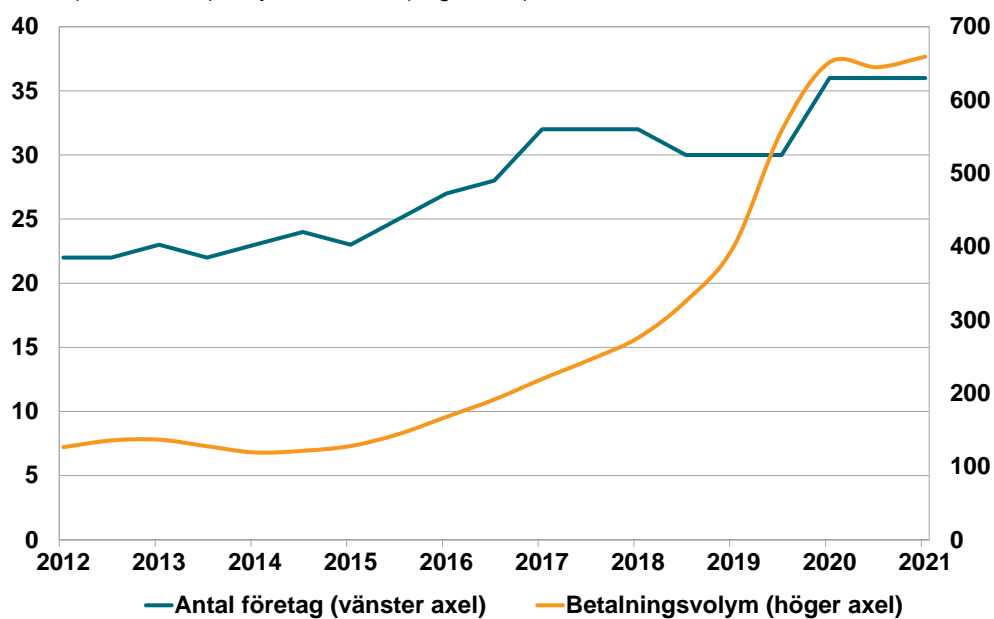
Betaltjänstföretagens volymer

De volymer som betaltjänstföretag förmedlar har vuxit snabbt under de senaste åren. Sedan 2012 har de ökat med i genomsnitt 18 procent per år och låg vid utgången av det andra halvåret på ungefär 660 miljarder kronor (se diagram 13). Det beror bland annat på en snabb teknisk utveckling inom området, samtidigt som efterfrågan på digitala banktjänster- och lösningar har ökat.

Betaltjänstföretagen har vitt skilda affärsmodeller. Många erbjuder olika slags betallosningar, ofta inom e-handeln, medan andra i första hand är kortinlösare. Det finns även företag som erbjuder så kallad lånebaserad gräsrotsfinansiering (crowdfunding) och så kallade person-till-person-lån (peer-to-peer). Gemensamt för företagen är dock att de inte har banktillstånd och därmed inte får ta emot inlåning från allmänheten. Det innebär att de inte får ta emot betalmedel och använda dessa i andra syften än att genomföra själva betalningen. Vid utgången av andra halvåret 2020 fanns det 36 betaltjänstföretag. Några av de största är Bamboora, Trustly, Loomis, Nokas och Kivra.

13. Antal betaltjänstföretag och deras totala betalningsvolym

Antal (vänster axel), miljarder kronor (höger axel)

Källa: FI.

Anm. Avser rullande helårsvolym. Inrapportering av betalningsvolym kan skilja sig mellan instituten.

Storbankerna

De svenska storbankernas lönsamhet fortsatte att öka under det första halvåret 2021. Lönsamheten drevs framför allt på ett högre provisionsnetto. Även utlåningen till allmänheten i Sverige ökade under första halvåret samtidigt som problemlånen sjönk.

Den genomsnittliga lönsamheten för de tre svenska storbankerna – Svenska Handelsbanken, SEB och Swedbank – har under de senaste åren minskat något. Den här trenden förstärktes i den inledande fasen av pandemin då avkastningen försämrades främst på grund av ökade reserveringar för kreditförlust för den förväntade effekten av pandemin. Vidare beslutade FI under första halvåret 2020 om sanktionsavgifter på 4 respektive 1 miljard kronor mot Swedbank och SEB för brister i arbetet att motverka penningtvätt.

Under första halvåret 2021 förbättrades storbankernas avkastning på eget kapital och låg vid utgången av andra kvartalet 2021 på 13 procent. Det är ungefär 4 procentenheter högre än vad avkastningen på eget kapital var i slutet av 2020 och i linje med den avkastning bankerna visade innan pandemin. En förklaring till den förbättrade lönsamheten under andra kvartalet är att bankernas stigande provisionsnetto.⁶ De svenska bankernas lönsamhet är fortfarande högre än genomsnittet för andra storbanker inom EU och i Norden (7 respektive 10 procent).⁷

I slutet av andra kvartalet 2021 sjönk kostnaderna i relation till intäkterna. K/I-kvoten uppgick då till 40 procent. Det är 5 procentenheter lägre än i slutet av 2020. Vid samma tidpunkt var den genomsnittliga K/I-kvoten hos banker i andra EU-länder fortfarande markant högre (64 procent). Även de övriga nordiska storbankerna uppvisade en högre K/I-kvot än svenska banker. I slutet av första halvåret uppgick den till 53 procent (se diagram 15). En anledning till att de svenska storbankerna har lägre kostnader än andra storbanker inom EU och Norden är att de har kommit längre i att digitalisera sin verksamhet jämfört med andra banker i EU. Det har gjort det möjligt för de svenska storbankerna att ha färre fysiska bankkontor och en lägre personaltäthet inom många funktioner.

Utvecklingen för storbankernas räntenettomarginal har varit relativt stabil under de senaste åren. Vid utgången av andra kvartalet var räntenettomarginalen 1,4 procent. Det är 0,05 procentenheter lägre än deras marginal i slutet av 2020 (se diagram 16). Samtidigt har räntenettomarginalen i EU och Norden minskat något under de

⁶ Se FI:s statistik "Bankernas marginal på bolån", Finansinspektionen.

⁷ EU-banker består av EBA:s viktade genomsnitt av de största bankerna i EU. De nordiska bankerna består av Nordea, Danske Bank, och DNB.

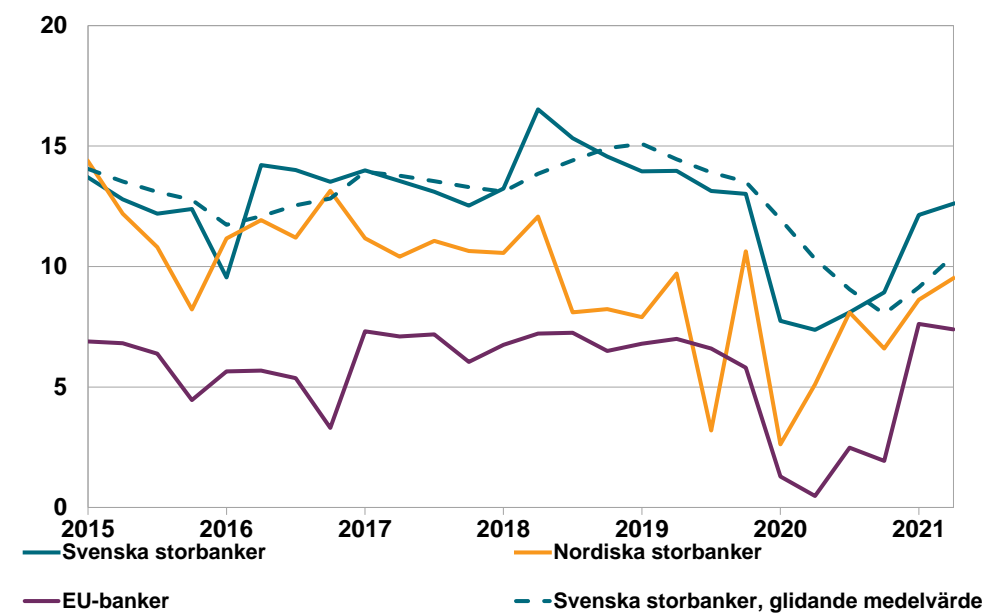
senaste åren, i takt med fallande räntenivåer överlag. I slutet av andra kvartalet var de svenska storbankernas marginal högre än EU-snittet.

De svenska storbankernas utlåning till allmänheten är relativt jämnt fördelad mellan lån till hushåll och lån till icke-finansiella företag. Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 ökade storbankernas utlåning till allmänheten från 5 462 till 5 530 miljarder kronor (se diagram 17). Det är en ökning med 1,24 procent, vilket är en lägre tillväxttakt än innan pandemin då tillväxten legat omkring 5 procent. Under samma period växte bostadsutlåningen från 2 583 till 2 705 miljarder kronor. I slutet av första halvåret stod bostadsutlåningen för 49 procent av storbankernas utlåning till allmänheten. Deras konsumtionslån minskade från 130 till 120 miljarder kronor under denna period. Även utlåningen till icke-finansiella företag minskade från 2 512 till 2 454 miljarder kronor. Det är en minskning med 2,3 procent, vilket är en lägre tillväxt än bankmarknaden som helhet som minskade med 1 procent under samma period.

En annan anledning till att de svenska storbankerna har en högre lönsamhet jämfört med andra banker är att de har lägre kreditförlustnivåer. Andelen problemlån har legat stabilt på cirka 0,6 procent under de senaste åren. Under första halvåret 2021 minskade problemlånen ytterligare och uppgick till 0,52 procent. Det är också lägre än snittet på de nordiska storbankerna och snittet för EU-bankerna som uppgick till 1,09 respektive 2,3 procent (se diagram 18).

14. Avkastning på eget kapital

Procent

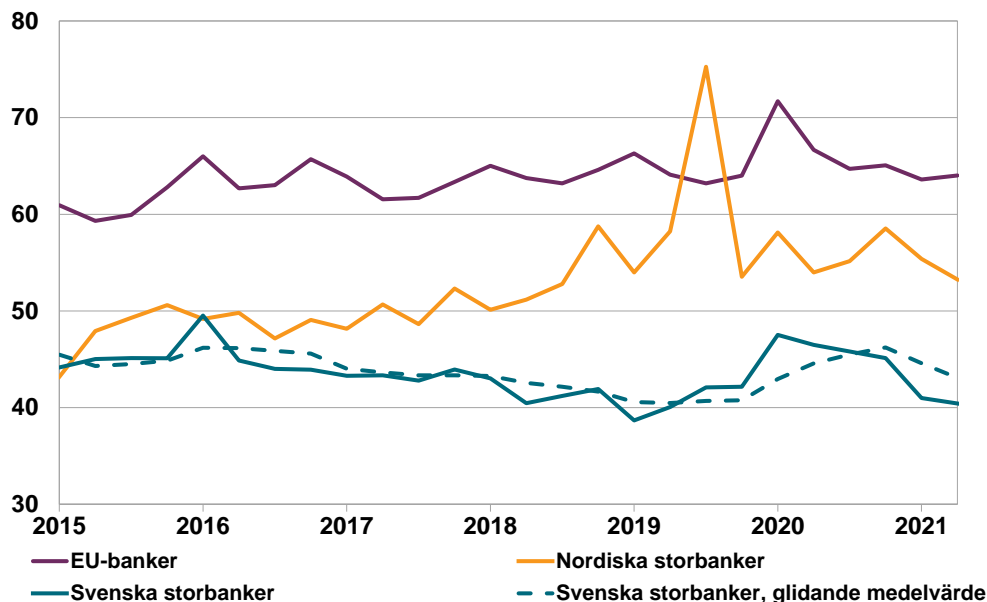

Källa: FI, Standard & Poor's och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen. Swedbanks och SEB:s sanktionsavgifter är exkluderade.

15. K/I-kvot

Procent

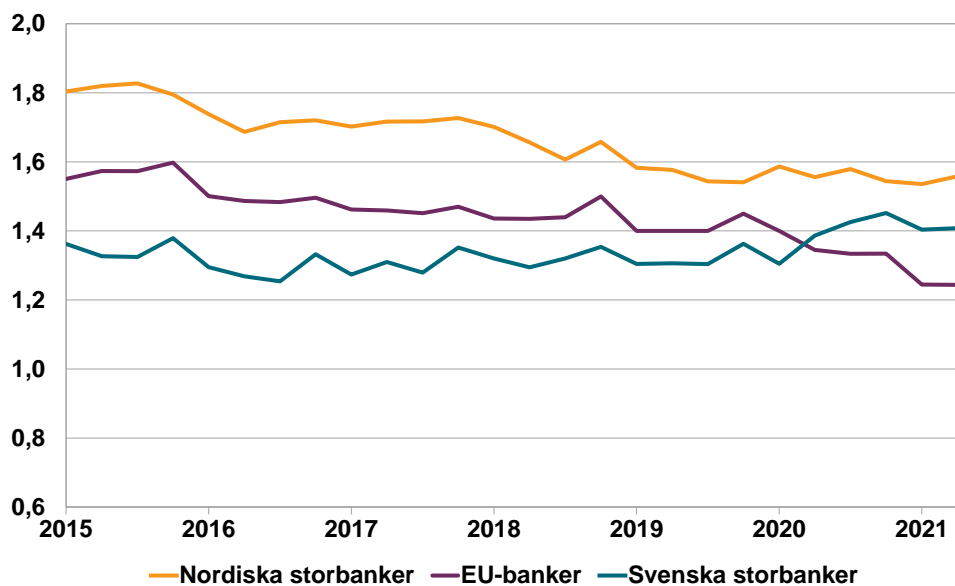

Källa: FI, Standard & Poor's och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen. Swedbanks och SEB:s sanktionsavgifter är exkluderade.

16. Räntenettomarginal

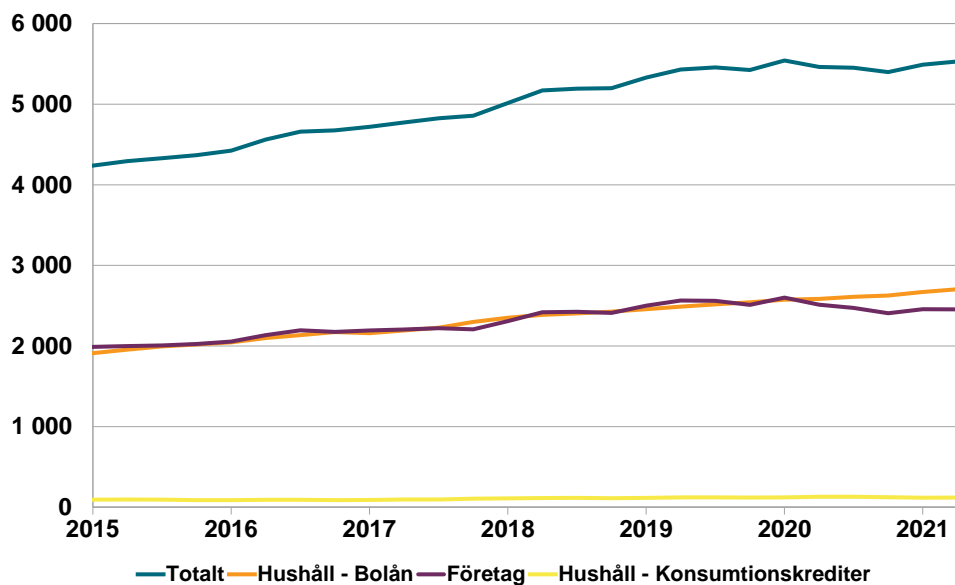
Procent

Källa: FI, Standard & Poor's och EBA.
Anm. Avser viktade genomsnitt.

17. Storbankernas totala utlåning till allmänheten

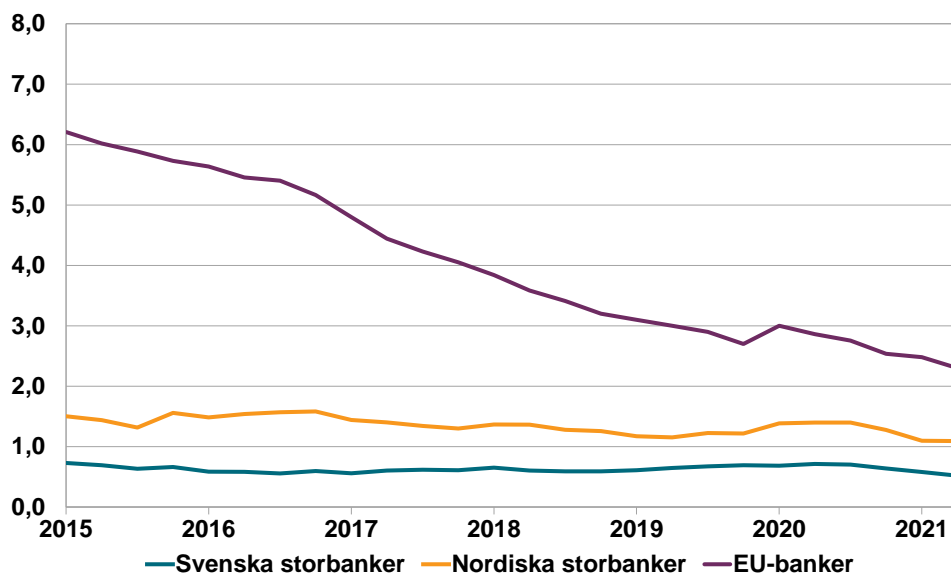
Miljarder kronor

Källa: SCB och FI.
Anm. Avser all utlåning på gruppnivå.

18. Andel problemlån

Procent

Källa: FI, Standard & Poor's och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Retailbanker

Retailbankernas lönsamhet ökade något under det senaste halvåret och är i dag bättre än den var under perioden precis innan pandemin. Utlåningen till allmänheten ökade både vad gäller bolån och icke-finansiella företag.

Gemensamt för de fyra företag som vi i rapporten benämner retailbanker – SBAB, Länsförsäkringar Bank, Skandiabanken och Landshypotek – är att de är inriktade på utlåning till hushåll samt till mindre och medelstora företag, i huvudsak i Sverige. Deras fokus är på bolån och lån med annan fast egendom som säkerhet.

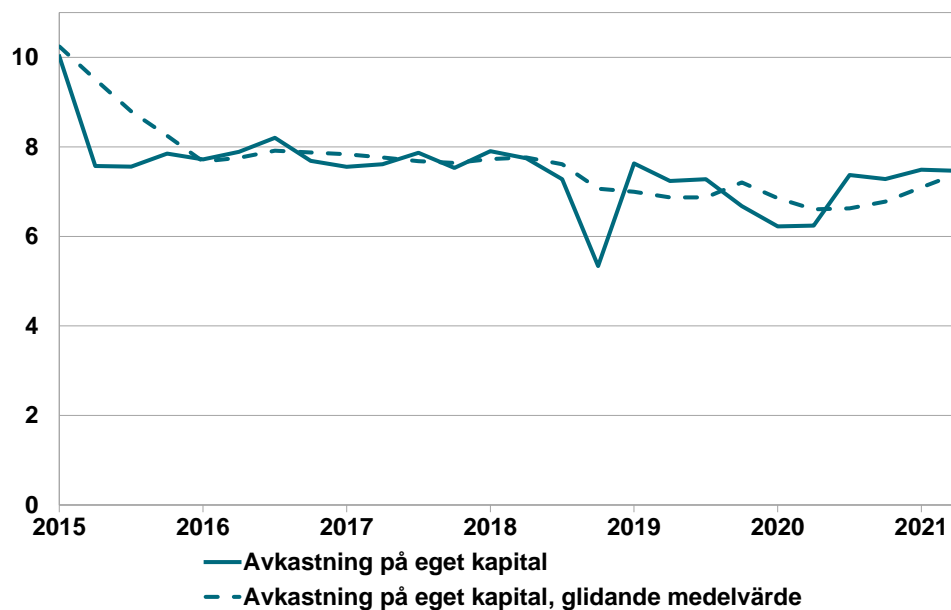
Avkastningen på eget kapital uppgick till 7,5 procent i slutet av första halvåret 2021 (se diagram 19). Det är 0,2 procentenheter högre än vid slutet av 2020 och är i linje med avkastningen innan pandemin. Räntenettet är den dominerande intäktskällan och utgjorde en majoritet av de totala intäkterna. Retailbankernas kostnader i relation till intäkter (K/I) minskade kraftigt under andra kvartalet 2021 och uppgick till 40 procent. Det är främst en följd av en av bankernas konsoliderade situation förändrades, vilket påverkade de aggregerade kostnaderna.

Retailbankernas utlåning till allmänheten har ökat stadigt under de senaste åren och står nu för 12,4 procent av den totala utlåningsstocken. Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 steg utlåningen till allmänheten från 863 till 946 miljarder kronor (se diagram 20). Det är en ökning på 9,6 procent. Under samma period steg bolånen från 629 till 686 miljarder kronor. Det står för ungefär 72,5 procent av retailbankernas utlåning till allmänheten. Utlåningen till icke-finansiella företag växte från 114 till 134 miljarder kronor. Under den granskade perioden under pandemin har tillväxten inom företagsutlåningen varit betydligt högre än tidigare. Konsumtionsutlåningen däremot har varit relativt stabil under en längre tid.

Retailbankernas problemlån har under perioden minskat från 2015 och uppgår idag till 0,26 procent. Det är den lägsta andelen problemlån bland samtliga kategorier som ingår i Bankbarometern. Räntenettomarginalen är idag på 1,08 procent (diagram 21). Det är lägre än både storbankernas och sparbankernas räntenettomarginaler som uppgick till 1,41 procent respektive 1,5 procent.

19. Avkastning på eget kapital

Procent

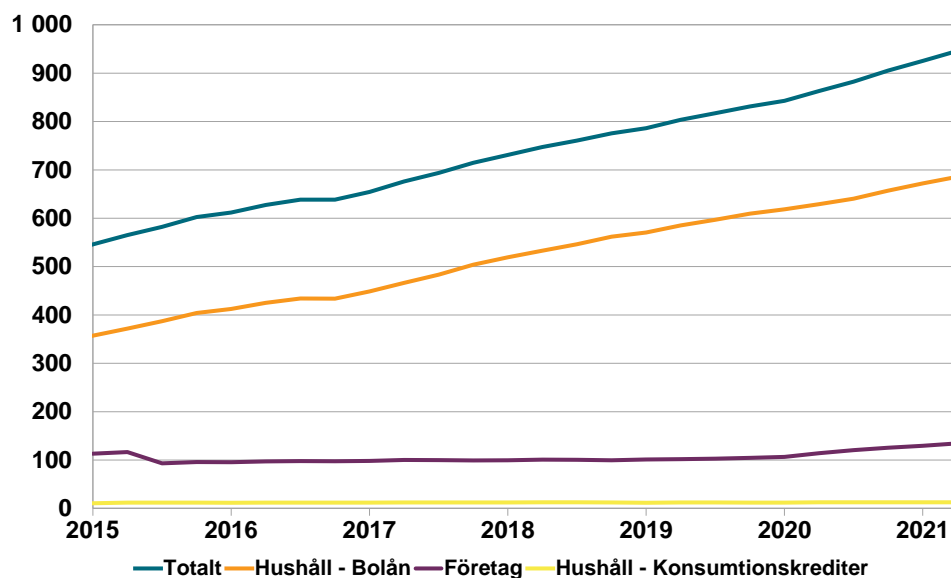

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalerna. Den låga kvoten under det fjärde kvartalet 2018 beror till stor del på att Länsförsäkringar Bank gjorde nedskrivningar av immateriella tillgångar i samband med att banken slutförde ett it-projekt.

20. Utlåning

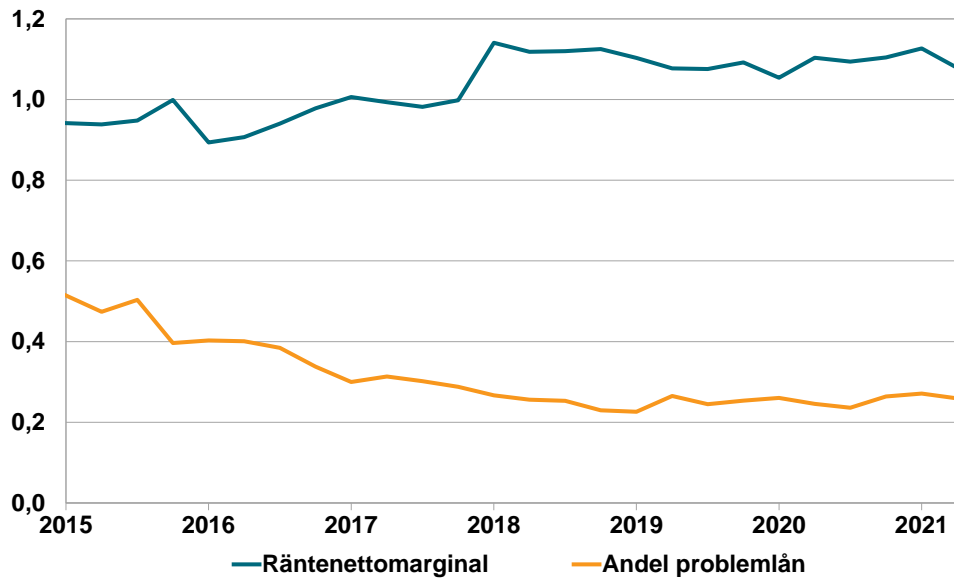
Miljarder kronor

Källa: SCB Anm. Nedgången i utlåning under 2015 berodde på att Skandiabanken sålde av sin verksamhet i Norge.

21. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt.

Sparbanker

Sparbankernas lönsamhet förbättrades under det första halvåret 2021 och är högre än den var innan pandemin. Utlåningen till allmänheten har ökat under senaste åren samtidigt som utlåningen av konsumtionskrediter har minskat successivt.

Kategorin sparbanker består av 59 banker som skiljer sig åt vad gäller storlek och lönsamhet. Gemensamt är att varje sparbank verkar inom ett specifikt geografiskt område. Sparbankerna har i regel som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och det lokala näringslivet.

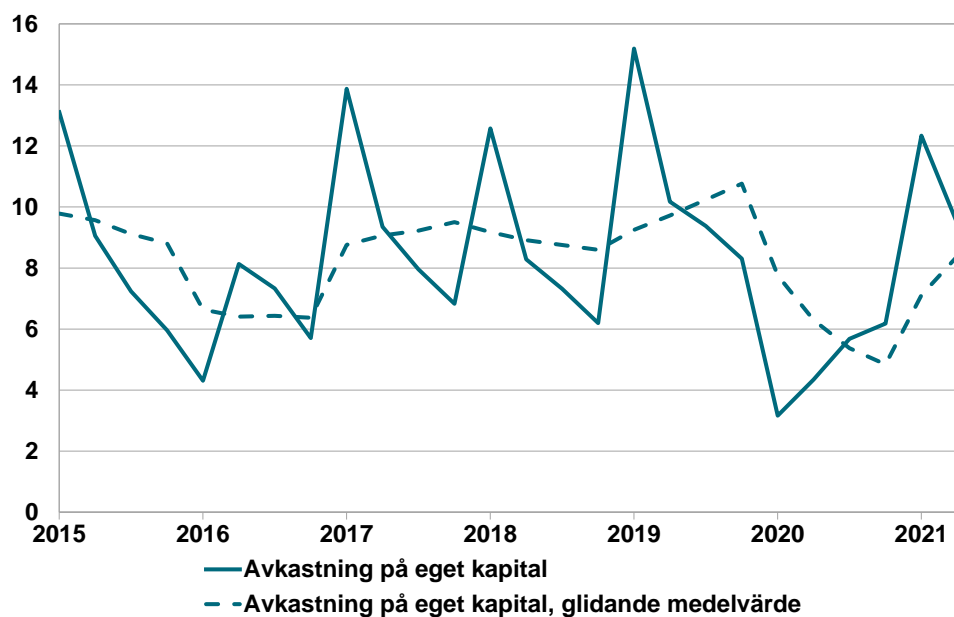
Den genomsnittliga lönsamheten har under en längre period i genomsnitt varit något lägre för sparbankerna än för den svenska bankmarknaden som helhet. En bidragande orsak kan vara att sparbankerna i de flesta fall inte har samma avkastningskrav som andra banker. Sparbankernas avkastning på eget kapital var 9,5 procent i slutet av andra kvartalet 2021 (se diagram 22). Det är 3,5 procentenheter högre än i slutet av 2020 och avkastningen har under det senaste halvåret varit den högsta sedan inledningen av pandemin. Det är en stor spridning i lönsamhet mellan de olika sparbankerna eftersom lönsamheten ofta är kopplad till den lokala ekonomiska utvecklingen i de geografiska område de driver sin verksamhet.

Sparbankernas utlåning till allmänheten har växt stadigt under de senaste åren. Under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 växte utlåningen till allmänheten från 346 till 368 miljarder kronor (se diagram 23). Det är en ökning på 6,5 procent. Av den totala utlåningen till allmänheten består hushållslåningen av 45,6 procent och uppgick till 168 miljarder kronor. Under samma period växte utlåningen till icke-finansiella företag med 9 procent. Konsumtionskrediterna har successivt minskat sedan 2015.

För sparbankssektorn har kreditkvaliteten varit stabil under de senaste åren. Andelen problemlån i relation till den totala utlåningen uppgick till ungefär 0,4 procent i slutet av andra kvartalet 2021. Det är 0,03 procentenheter lägre än i slutet av 2020. Sparbankerna räntenettomarginal minskade från 1,58 till 1,5 procent under samma period.

22. Avkastning på eget kapital

Procent

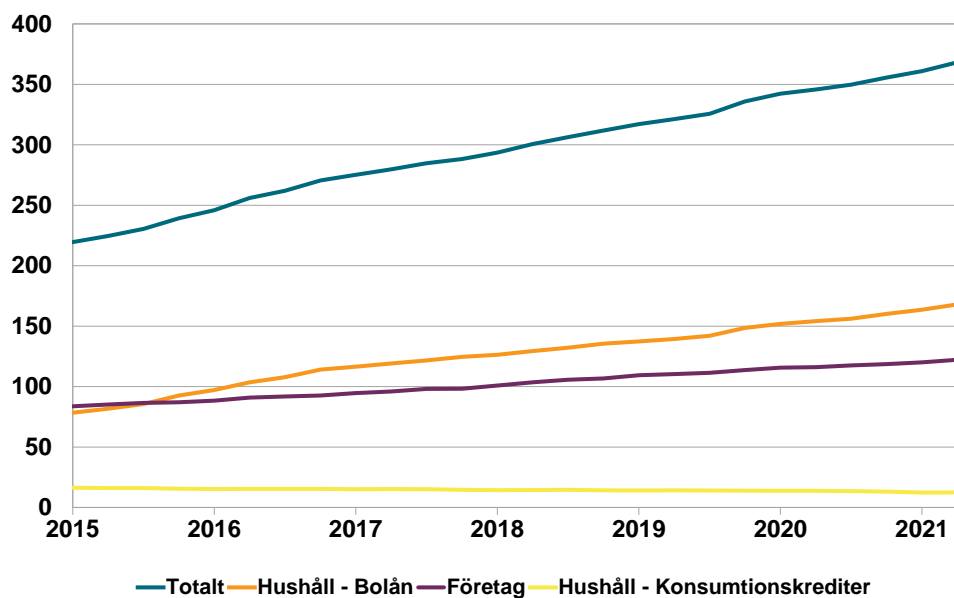

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen. Den cykliska trenden beror på att många sparbanker får utdelningar från Swedbank under det första kvartalet varje år.

23. Utlåning

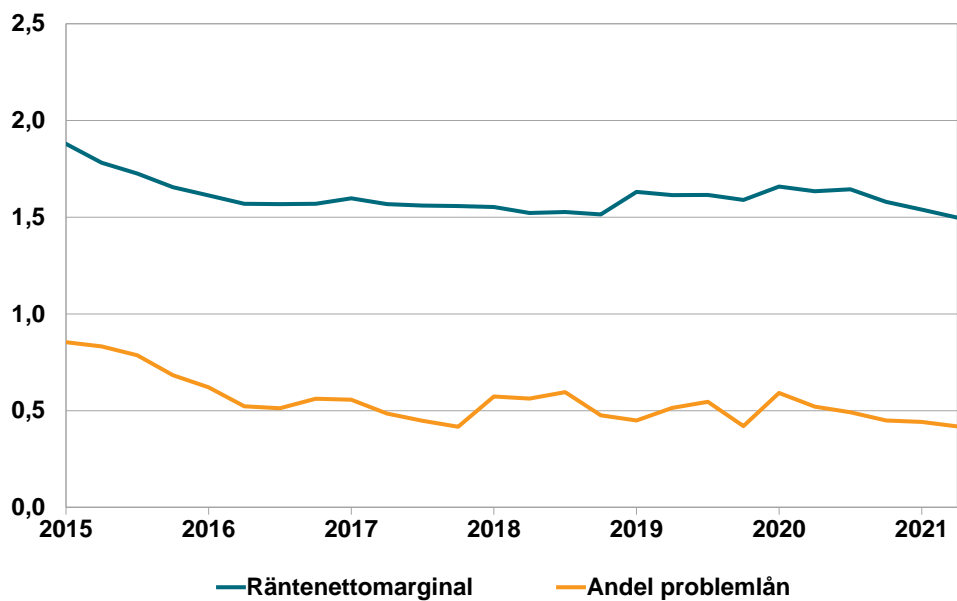
Miljarder kronor

Källa: SCB.

24. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt.

Konsumtionskreditföretag

Lönsamheten för konsumtionskreditföretagen minskade under första halvåret 2021. Konsumtionskrediterna ökade, men ökningen är något lägre än innan pandemin.

Konsumtionskreditföretagens kärnverksamhet är lån utan säkerhet till hushåll.⁸ Vissa konsumtionskreditföretag köper även förfallna fordringar av andra finansiella institut.

Företagens genomsnittliga avkastning på eget kapital har historiskt varit ungefär som genomsnittet för bankmarknaden, men har sjunkit de senaste åren och föll betydligt under pandemin. I slutet av andra kvartalet 2021 var den 0,16 procent. Det är 1,3 procentenheter lägre än utgången av 2020. En del av förklaringen till nedgången i lönsamhet på lång sikt är kostnader kopplade till expansion. Det gäller i hög grad för Klarna som har vuxit snabbt under de senaste åren. Konsumtionskreditföretagens kostnader i relation till intäkter (K/I) uppgick till 73 procent, vilket kan jämföras med 70 procent för samma period föregående år.

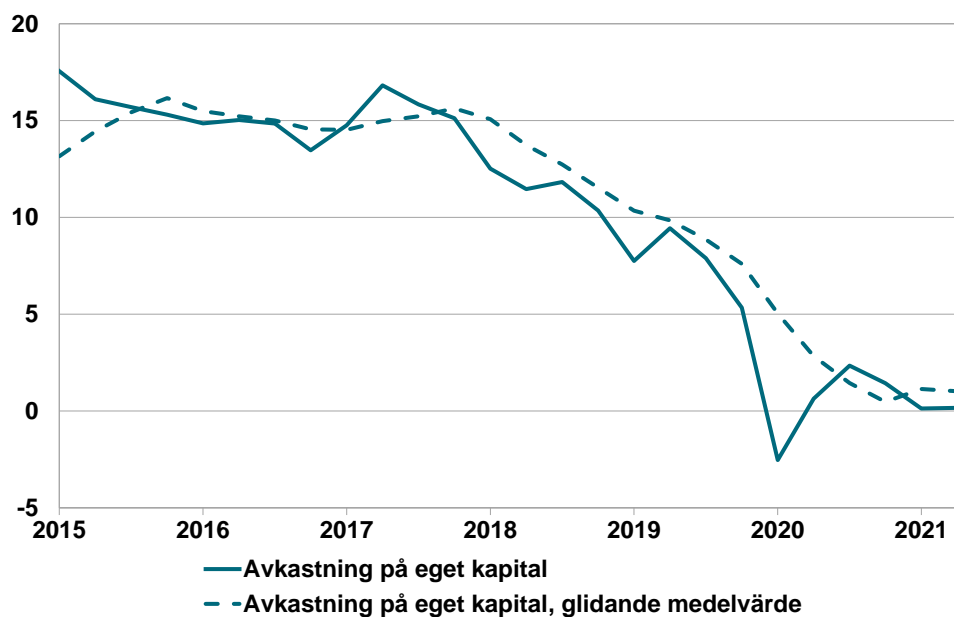
Utlåningen till allmänheten ökade under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 från 169 till 207 miljarder kronor (se diagram 26). Det är en ökning på 22,6 procent. Ökningen är något lägre än vad kategorin uppvisade innan pandemin. Av den totala utlåningen står konsumtionskrediter för 80 procent och uppgick till 166 miljarder kronor under andra kvartalet 2021.

Konsumtionskreditföretagen är den kategori av finansiella företag på bankmarknaden som har den högsta räntenettomarginalen. Deras räntenettomarginal har successivt minskat sedan början av 2019 och var 5,7 procent under andra kvartalet 2021 (se diagram 27). Den höga marginalen kan förklaras av en högre risknivå i utlåningen jämfört med andra banker. Den högre risknivån visar sig genom att andelen problemlån är markant högre jämfört med andra banker. Under andra kvartalet 2021 ökade andelen problemlån något till 12,3 procent (se diagram 27).

⁸ Konsumtionskreditföretag inkluderar endast konsumentkreditföretag som är banker eller kreditmarknadsföretag.

25. Avkastning på eget kapital

Procent

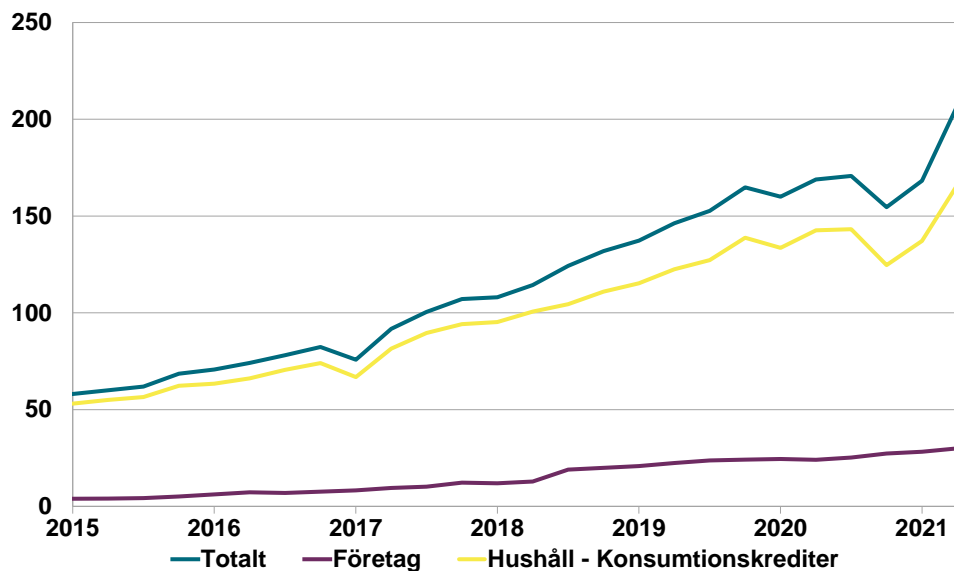

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen.

26. Utlåning

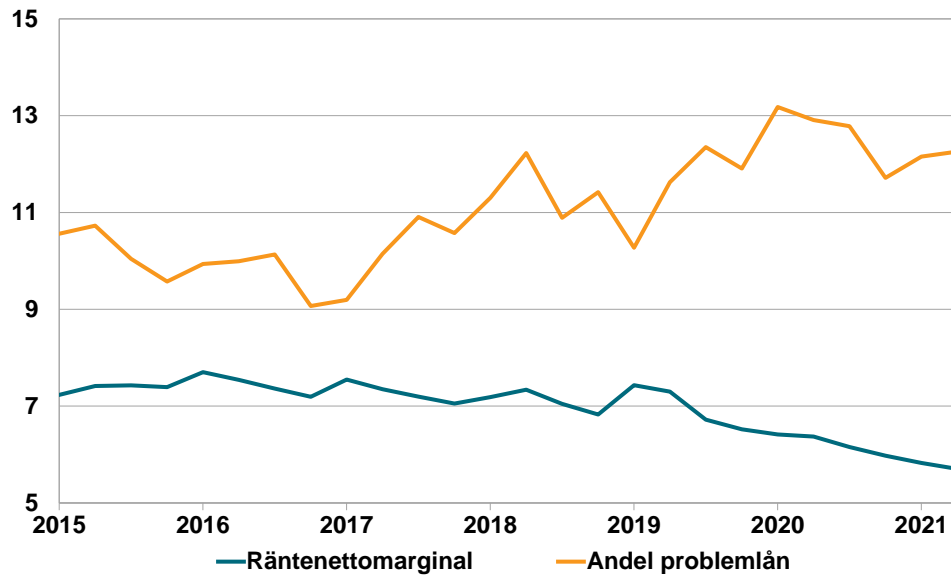
Miljarder kronor

Källa: SCB och FI.

27. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt.

Värdepappersbanker

Hög aktivitet på börsen under pandemin resulterade i ett högt provisionsnetto för värdepappersbankerna. Detta genererade en hög avkastning på eget kapital under perioden. Bankernas utlåning fortsatte att växa även om deras låneprodukter fortfarande utgör ett litet produktsegment.

De fyra värdepappersbankerna i Sverige är inriktade på handel med värdepapper samt fond- och kapitalförvaltning. Två av dem fokuserar på institutionella kunder samt förmögenhetsförvaltning och personlig rådgivning. De andra två riktar sig till en bredare kundkrets med digitala plattformar för att förmedla olika sparprodukter, ge värdepapperslån och bolån.

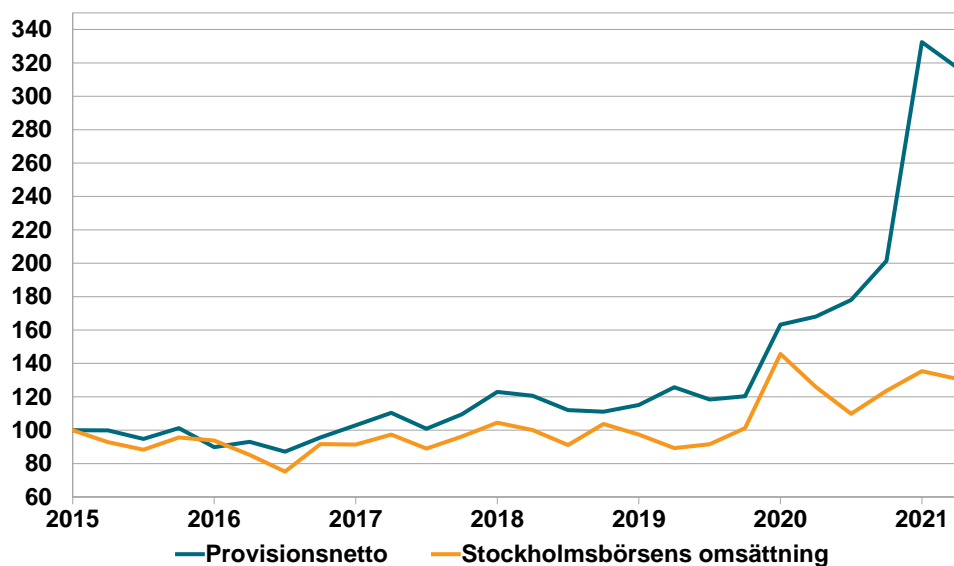
Värdepappersbankernas affärsmodeller är baserade på avgifter. Därför är provisionsnettot en viktig intäktskälla. Provisionsnettot stod för 89 procent av deras totala intäkter under det andra kvartalet 2021. Ökningen beror på en betydande ökning av inflöde av sparande och kunder under pandemin. Fler värdepappersaffärer ledde till ökade intäkter i form av courtage och avgifter.

Värdepappersbankernas har haft en kraftigt ökad lönsamhet under pandemin. Deras avkastning på eget kapital är överlag hög. I slutet av första halvåret uppgick avkastningen på eget kapital till 52 procent (se diagram 29). Kostnaderna i relation till intäkterna uppgick till 42 procent, vilket är 10 procentenheter lägre än i slutet av 2020.

Utlåningen till allmänheten steg under perioden andra kvartalet 2020 till andra kvartalet 2021 från 32 till 48 miljarder kronor. Det är en ökning med 49 procent. Det är den ökade hushållsutlåningen som varit drivande i värdepappersbankernas utlåning till allmänheten. Utlåningen är i huvudsak kopplad till värdepappersdepåer, men bolån är en växande produkt. Sett till den totala bankmarknaden är deras andel av utlåningen fortfarande liten.

28. Provisionsnetto och Stockholmsbörsens omsättning

Index

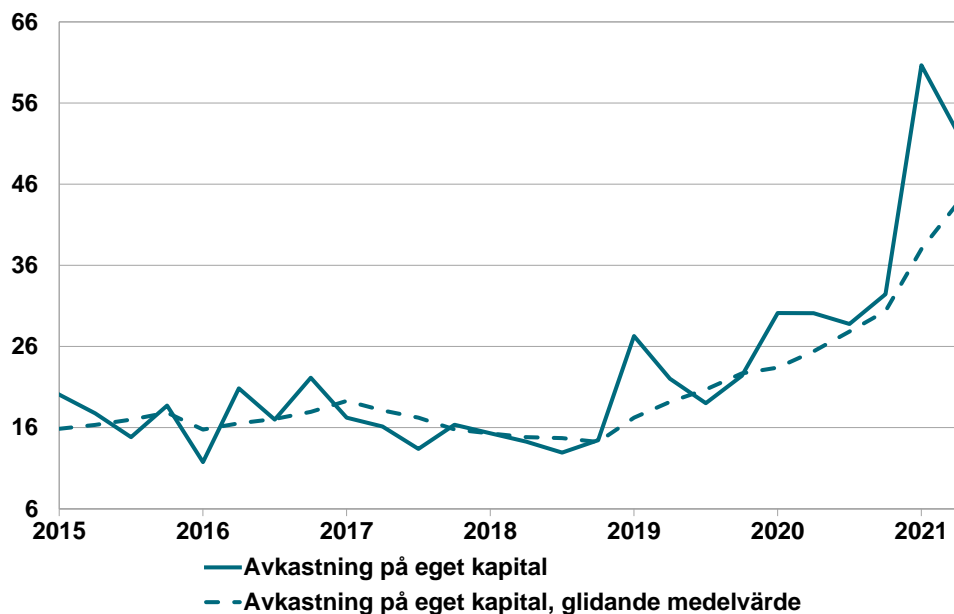

Källa: FI och Nasdaq

Anm. Stockholmsbörsens omsättning definieras som total aktieomsättning på Nasdaqs stockholmsbörser per kvartal. Indexerad med första kvartalet 2015 som bas.

29. Avkastning på eget kapital

Ange enhet

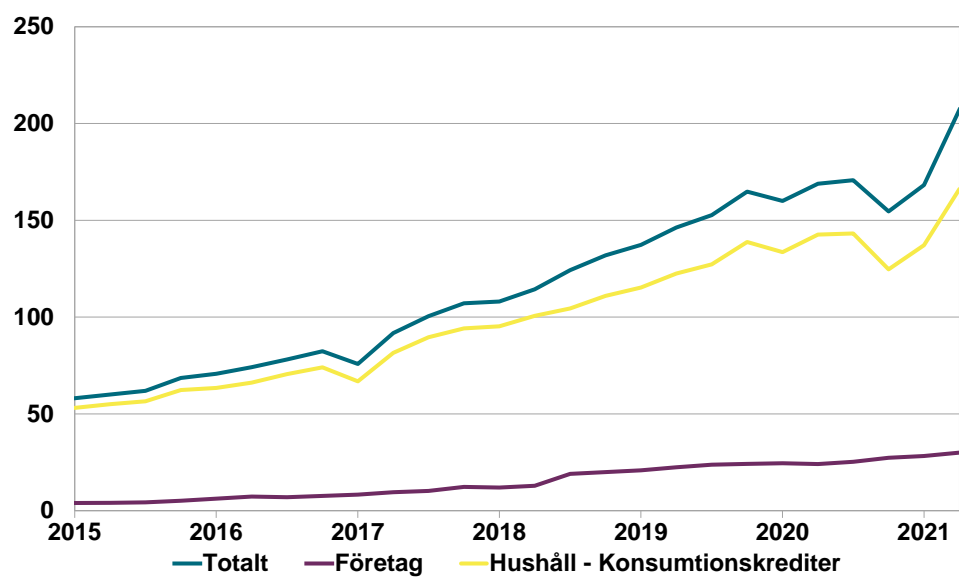

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen.

30. Utlåning

Miljarder kronor

Källa: SCB och FI.

Leasingbolag

Leasingbolagens lönsamhet är fortsatt volatil. Problemlånen har ökat något de senaste åren. Konsumentkrediter och företagsutlåningen har varit relativt stabila under de senaste åren.

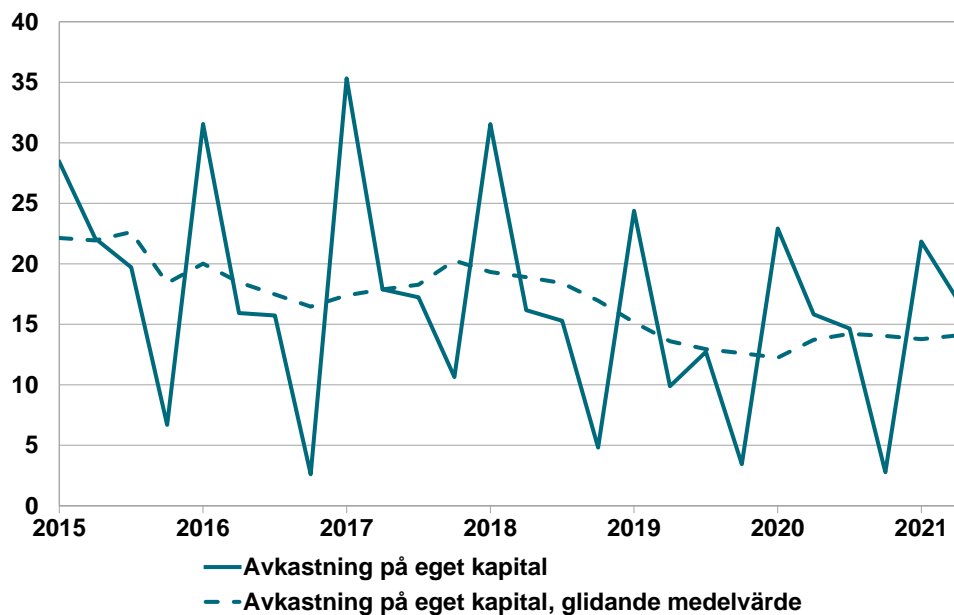
De sju leasingbolagen i Sverige har en annan affärsmodell än de traditionella bankerna. Leasingbolagens verksamhet syftar ofta till att stödja försäljningen i en icke-finansiell företagskoncern genom att erbjuda finansiering av produkter och försäljning- och samt kundfinansiering. I några fall handlar det om koncerner inom fordonsindustrin. Eftersom leasingbolagen är nischade mot finansiering av produkter- och försäljningsfinansiering är de mer konjunkturkänsliga än många andra typer av banker. Avkastningen på eget kapital tenderar därför att vara mycket volatil (se diagram 31). Den höga variationen i avkastningen kan till en viss del också bero på att många av bolagen ingår i större koncerner. Det innebär att moderbolaget kan styra bolagens redovisade vinst.

Utlåningen har växt de senaste åren, men avtog i den inledande fasen av pandemin. Det beror sannolikt på en minskad efterfrågan på leasing i och med den ekonomiska osäkerhet som pandemin förde med sig. Leasingbolagens utlåning till allmänheten står för en liten del av bankmarknadens utlåning (se diagram 32).

De senaste två åren har leasingbolagens andel av problemlån ökat. I slutet av andra kvartalet 2021 uppgick problemlånen till 1,17 procent, vilket är 0,36 procentenheter högre än vid utgången av 2020 (se diagram 33).

31. Avkastning på eget kapital

Procent

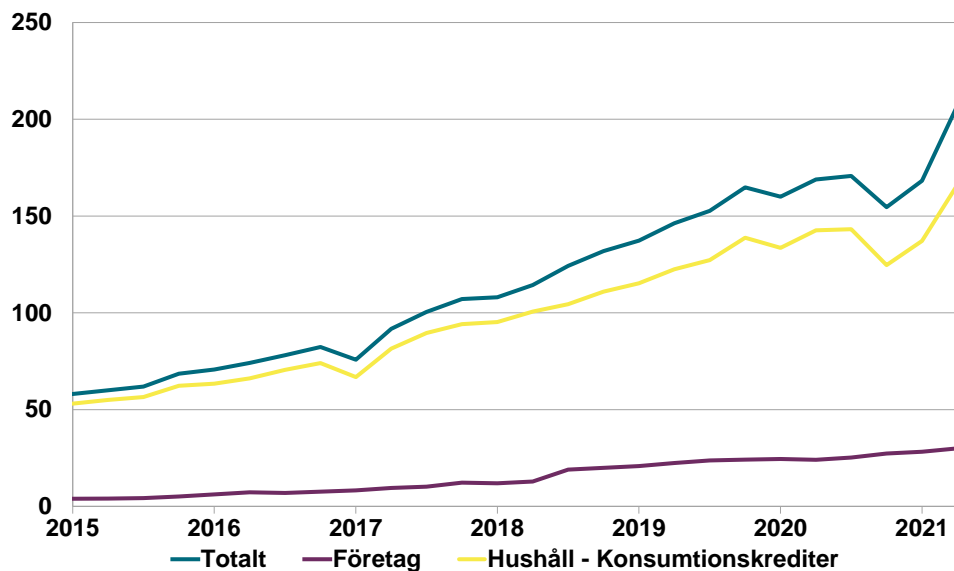

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Ett glidande medelvärde avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen.

32. Utlåning

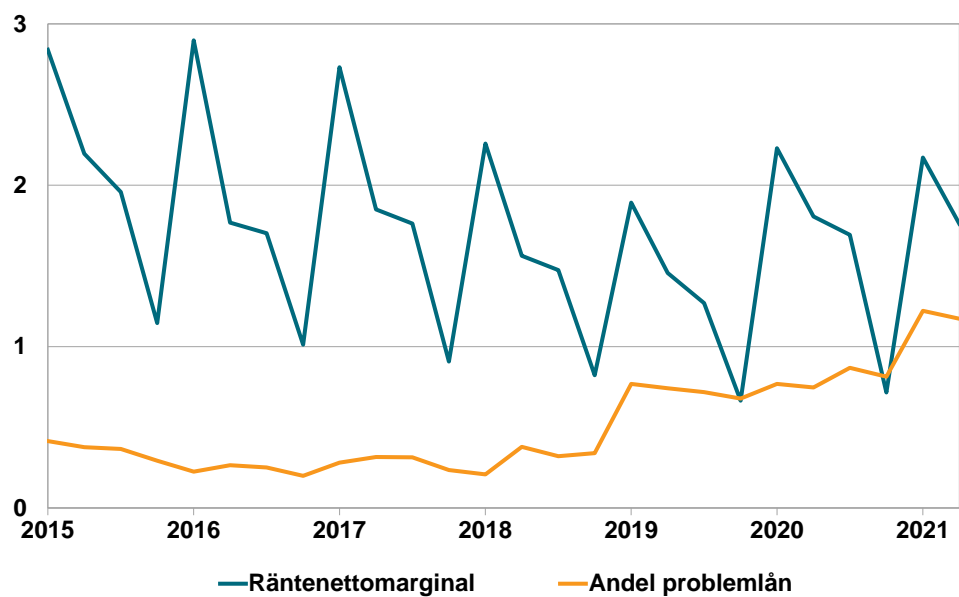
Miljarder

Källa: SCB.

33. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Bilaga 1 – Kategorisering av företag

Tabellen ger exempel på särdrag som kan förknippas med respektive kategori av företag.

Kategori	Exempel på särdrag	Banker som ingår
Storbanker (3 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Brett utbud av finansiella tjänster till hushåll och företag. Hög andel marknadsfinansiering. Hög grad av systemvikt, de utför många funktioner som är kritiska för samhället. 	SEB, Svenska Handelsbanken och Swedbank.
Retailbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån med säkerhet. Intäkterna drivs av räntenetto. Finansierar sig genom inlåning från allmänheten och marknadsfinansiering. 	Skandiabanken, SBAB Bank, Länsförsäkringar Bank och Landshypotek Bank.
Sparbanker (59 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Har som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och näringslivet. Erbjuder traditionella banktjänster inom ett givet geografiskt område. Intäkterna drivs av räntenetto. 	De fem största är Sparbanken Skåne, Sparbanken Nord, Sparbanken Sjuhärad, Varbergs Sparbank och Sörmlands Sparbank.
Konsumtionskreditföretag (13 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån utan säkerhet och olika slags betaltjänster. Flera banker inom denna kategori är inriktade mot fintech. Många av företagen är webbaserade. 	Borgo, Collector, ICA Banken, Ikano Bank, Marginalen, MedMera Bank, Nordax, Resurs Bank, Svea Ekonomi, TF Bank, Klarna, Qliro, Northmill.
Värdepappersbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahåller finansiella tjänster som exempelvis värdepappershandel åt privatpersoner eller företag samt fond- och kapitalförvaltning. Intäkterna drivs av provisionsnetto. 	Avanza, Carnegie Investment Bank, Erik Penser och Nordnet.
Leasingbolag (7 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamheten har fokus mot produkt och säljfinansiering. Majoriteten av dessa bolag är dotterbolag till stora icke-finansiella koncerner. Erbjuder koncernens kunder finansiering, vid köp av deras produkter, exempelvis bilar eller andra kapitalvaror. 	Lantmännen finans, OK-Q8 Bank, Volvofinans bank, De Lage Landen Finans, Siemens Financial Services, Telia Finance, Toyota Material Handling Commercial Finance.
Bostadskreditinstitut (9 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot bolån. Affärsmodellen bygger som regel på överlåtelse av bolån till ett närliggande företag som skapar och förvaltar investeringsprodukter för institutionella investerarens räkning. 	Borgo, Hejmo Kredit, Bofink, Hemma i Sverige, Hypoteket, Simplex, Stabelo, Svensk Hypotekspension och Youple.
Betaltjänstföretag (36 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Förmedlar ofta olika sorters betallösningar. De blir ofta kategoriserade som fintech-företag. De agerar ofta som en mellanhand mellan konsumenten och en traditionell bank. 	Några av de största är Bamboora, Trustly, Loomis, Nokas och Kivra.
Utländska filialer och dotterbolag (29 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Denna kategori består av svenska filialer och dotterbolag till utländska, ofta stora, bankkoncerner. 	De största är Nordea Bank Abp:s filial i Sverige, Nordea Hypotek, Danske Banks filial i Sverige, Danske Hypotek och DnB NOR Banks filial i Sverige.
Övriga banker och kreditmarknadsbolag (14 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Exempelvis medlemsbanker, företag vars verksamhet innefattar förvärv av förfallna fordringar, företag som erbjuder fakturabelåning. 	Aros Kapital Kommuninvest, Svensk exportkredit, Forex, Hoist, AK Nordic, JAK Medlemsbank, Ekobanken medlemsbank, GCC Capital, Svenska Skeppshypotekskassan, BlueStep, Avida Finans, Nordiska kreditmarknadsaktiebolaget, Promentor Finans AB, Monetiese Capital.